

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת כי תשא

כוחה של האחדות!

גיליון מס' 88 תש"פ

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/כי תשא

כח האחדות!

הכפר הציורי שלמרגלות ההרים – היה קטן ונחמד למראה. בתים אדומי גג ניקדו את האדמה החומה, עצי נוי צמחו בין הסמטאות, מעטרים את הכפר בירוק משובב נפש. גינות מטופחות לבלבו ליד כל צריף, ובחלקן אף היו בריכות תכולות ונאות. אך כל זה לא לימד על מה שבאמת התחולל בין הסמטאות. אנשי הכפר היו מנותקים האחד מן השני, וחלקם אף שנאו אלו את אלו. איש לא ידע מתי התחיל הסיפור, ואיש גם לא טרח לבדוק. כך חיו התושבים במשך שנים ארוכות, והנחילו את היחסים העכורים גם לבניהם אחריהם. כל זאת – עד אותו יום שלישי סתמי. זקן אחד, כחוש ומצומק, עיניו מקומטות ושערו מגודל וסתור, הגיע אל הכפר: 'הקשיבו, הקשיבו!' נעמד על ארגז עץ בכיכר העיר והכריז: 'על ההר הזה שסמוך לכפרכם, ממש בראש הצוק, הטמנתי אוצר. מי שיצליח לטפס למעלה, יזכה באוצר גדול!'... כל הנאספים הביטו זה בזה, ואז, בהחלטה של רגע, תפסו כולם את רגליהם והחלו רצים לכיוון ההר הענק. הם רצו בכל כוחותיהם והגיעו מתנשפים לתחתיתו, מזיעים ומיוגעים. הרימו התושבים עיניהם אל על, אמדו את הגובה האדיר ואת השיפוע התלול, והחלו מטפסים. נאחזו בסלעים ונעזרו בענפים, מנסים להתקדם במהירות לראש ההר. בתחילה עשו זאת בידיים חשופות, לאחר מכן הוסיפו למאמץ חבלים – אך דבר לא הועיל. הם הצליחו לעלות עד לגובה מסוים, אולם בשלב מסוים אמרו נואש: 'זה בלתי אפשרי!' קראו כאחד. הגבוהים יותר התקדמו עוד מספר מטרים, אך גם הם התייאשו לבסוף וטענו: 'זה למעלה מיכולתנו!'...

כשירדו כולם למטה, התבררה הבעיה: 'הצוק בנוי כמו מדרגות ענקיות. הגובה של כל מדרגה הוא גדול מאוד, וככל שמטפסים יותר, כך הגובה גדל. אנחנו מצליחים לטפס בתחילת הדרך, כי שם המדרגות האלו עדיין בגובה סביר, כזה שאפשר לצלוח אותו. אולם בהמשך הן נהיות, כאמור, גבוהות ביותר, ואי אפשר לטפס עליהן. הגבוהים שבינינו הצליחו לעלות עוד כמה מדרגות, אבל למעלה הן כבר יותר גבוהות מכולנו'. זה היה בהתחלה. בימים הראשונים עוד היו כאלו שניסו לחזור ולטפס על ההר המדורג. חלק הביאו כיסאות מביתם וחלק נשאו סולמות גבוהים יותר. הם אמנם טיפסו עוד כמה מדרגות גבוהות יותר, אבל בסוף נשברו אף הם. כעבור שבועיים כבר לא היו תושבים שניסו כוחם בטיפוס. התייאשו וזהו. 'אי אפשר לטפס על הצוק!' באו התושבים אל הזקן בתלונה. האוצר המובטח קרץ להם, וחבל היה להם להפסיד אותו. הזקן העביר את מבטו מאחד לשני, ואז יצא עמהם אל כיכר העיר. שוב עלה על ארגז הירקות שנותר שם שכוח, פתח פיו וקרא: 'הקשיבו, הקשיבו! הדרך היחידה לטפס על ההר, היא באמצעות טיפוס האחד על כתפי רעהו. נסו לעלות בהר בדרך הזאת ותראו הצלחה במעשיכם!'. הביטו התושבים זה בזה. לשתף פעולה? לעבוד יחדיו? זה לא בשבילם. הם לא סובלים האחד את השני. אבל מצד שני – האוצר! הם רוצים להשיג את האוצר המובטח. ולכן, בלית ברירה, ניגשים תושבי הכפר בקבוצה אחת אל הצוק הרם. בתחילה הלבבות קפואים והעבודה נעשית בשתיקה מביכה. הם עוזרים זה לזה לטפס ממדרגה למדרגה, אבל לא אומרים מילה. שקט. אולם אט אט מפשירה האווירה, וחיוכים קלילים מתגנבים בקצה השפתיים. המלאכה מתגלה כמשעשעת למדי. תושב אחד, חסון ורחב כתפיים, ניצב הכן ומייצב את עצמו ככל שביכולתו. עליו מקפץ בעליזות בחור צעיר, עומד על כתפיו ומזנק משם אל עבר המדרגה

הקרובה. כשהוא למעלה, הוא מושיט יד לתושב אחר, מסייע לו לעלות גם הוא. 'תיזהר שלא להתנדנד...' מזהיר אחד מן העולים על כתפי האיש: 'התעטשות אחת שלך, ואני נופל...' צחוק מתגלגל נשמע כתשובה. וכך מתקדמים התושבים במעלה הצוק, כובשים מדרגה אחד מדרגה ברוח טובה, וחיוך על שפתותיהם. השמש כבר נוטה לשקוע אל הים, מתכוננת לשנת לילה ארוכה עד יום המחרת. ואנשי הכפר עדיין מטפסים. מאושרים. לקראת ערב, כשהשמים כבר האדימו במכחול קסום של שקיעה, כבש ראשון התושבים את הפסגה! יתר המטפסים ראו זאת וליבם נחמץ: 'כעת ייקח לנו האיש את האוצר...' הרהרו בעגמה. אך לא, המטפס הראשון כלל לא התכוון לחפש את האוצר. במקום זאת, הוא הושיט ידו ועזר למטפסים נוספים להגיע אל ראש הצוק. בזה אחר זה עלו תושבי הכפר כולם אל הפסגה, בדיוק ברגע שניצבו רגלי אחרון התושבים במרומי הצוק, הופיע הזקן וחיוך מרוח על פניו: 'מצאתם כבר את האוצר?' קרא לעברם מתחתית ההר והתאמץ שקולו יישמע. למעלה הביטו בני הכפר איש באחיו, ואז, בתזמון מושלם, קראו לעברו בתשובה: 'לא, איש יקר! לא מצאנו את האוצר! כי גם לא חיפשנו אותו! האוצר הגדול ביותר, הוא מה שקיבלנו היום, בשעות האחרונות. קיבלנו את מתנת השלום והאחדות, והיא יקרה לנו מכל אוצר כזה או אחר!...'

באחדות ובשלום אפשר לכבוש פסגות בלתי אפשריות, כאלו שלבד אי אפשר להשיג אותן. ואם נהיה מאוחדים ואוהבים – גם הדרך לפסגה תהיה מלאה אושר, שמחה וסיפוק.

*

בפרשת השבוע כתוב על מצות מחצית השקל. מחצית המטבע, זה היה הסכום שתרמו למוזרה במגביות. בשבת העם על אדמתו, בתקופת המלכות והמקדש, נהגו כך כל שנה. כל שנה חזרה תמונה

זו על עצמה. בכל מקום, שבו התכנסו המוני העם, הודיעו הרשויות המוסמכות בתחילת חודש אדר ("באחד באדר משמיעין על השקלים"), על המגבית הקרבה, שתרומות מתקבלות עד ראש חודש ניסן, ונא להקפיד על ההוראות והכללים... הכללים אכן מעוררי עניין. וכך אומרת התורה: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל". בניגוד לכל מגבית אחרת, לא תרו בזו אחר התורמים הגדולים. למעשה, כלל לא דאגו להכנסות. לא הן היו הסעיף העיקרי. לו רצה פילנטרופ נודע להתבלט בתרומותיו הנדיבות, חייב היה לחפש כתובת אחרת לרצון לבו. כאן, במגבית זו, נדרש ממנו בדיוק... מחצית השקל. מחצית ולא יותר. המגבית הקיפה את העם כולו. לאיש לא הועילה התחמקות. לאחר תקופת התראה החלו להפעיל את מנגנוני הגבייה שפקדו כל בית אב, שלא מילא את חובתו. גם הדלפון, שאין כל פרוטה בכיסו, לא נפטר מחובה זו. הוא נשלח בניגוד לרצונו ללוות בדיוק סכום זה ולתרמו למגבית. הוא נתבע למשכן את בגדו האחרון ולתרום. ולא עוד, אלא היה עליו לתרום את כל הסכום בבת אחת. גובי מגבית מחצית השקל לא הסכימו לשיטת התשלומים לשיעורין. כי על כל העם הוטלה החובה שווה בשווה. במילה זו טמון סוד המגבית ומטרתה העליונה. מתרומות מחצית השקל בנו את התקציב השנתי לקניית קרבנות הציבור. קרבנות, שהוקרבו בבית המקדש כדי לכפר על העם כולו (בניגוד לקרבנות של יחיד לכפרת נפשו ונפש אנשי ביתו, שכל איש מישראל קונה מכיסו). ועל כן, נערכה מגבית זו במתכונתה המיוחדת כדי לחדש מספר אמיתות בלבבות. אמיתות, המעלות חלודה בשגרת ימי השנה. זו הייתה ההזדמנות הנאותה לרענן בתודעה את אמת השוויון המוחלט של כל בני ישראל. ההתרמה האחידה של מחצית השקל מחקה – במעשה מוחשי – את כל ההבדלים המלאכותיים, המפרידים בין חלקי העם. החובה לתרום בשווה ובדיוק אותנו הסכום כפתה אחדות,

יצרה שותפות של גורל והעניקה לכל זהות אחת. הכל נוכחו לדעת, שאין חשיבות להבדלי עדות, למעמד כלכלי, חברתי ואינטלקטואלי שונה. כי לפני הבורא – כולם שווים. כך מצטרפת מצווה זו לרצף של מצוות, שמטרתן להחניק באיבן מחשבות הבל בדבר "שתי תרבויות", הטמונות כביכול במהות העם ומפלגות אותו. הדברים מודגשים היטב במצווה של מחצית השקל. בכסף, שנאסף במגבית זו, תלויה כפרת הכלל. עליה, אפוא, לצמוח מתוך העם, התורם את חלקו בשווה, בלא העדפה ובלא הבלטת יתרון כלשהו. זאת ועוד, שעת ההתרמה הייתה שעתו הגדולה של היחיד, של הפרט מול הכלל. את קרבנות הציבור לא מימנו מסתם כספים, מכסף חסר זהות. כי אם רק ממה שנאסף במגבית זו, בגלל הייחוד שבה. הייתה כאן פנייה אל כל יחיד, שנדרש לתרום את חלקו. בלעדיו לא תתבצע כראוי כפרת העם ותחסר. אם לא מילא אדם את חובתו כחוק למגבית זו, לא יוכל רעהו להשלים את חלקו כל סכום שבעולם אין בכוחו לתקן את העובדה, שהלה לא תרם. כה חשוב הוא הפרט, היחיד. הוא הוא הנושא של האומה. ולעולם לא תוכל זו לבלעו עד כדי אבדן הזהות העצמית. אך, שואלים המפרשים, מדוע מחצית השקל דווקא? כלום תרומת שקל שלם לא תשרת את אותן המטרות הרוחניות שצינינו? לא! באה התשובה. תחושת החצי חשובה מאוד. החצי מורה, שאתה הפרט כפרט, זקוק לרעך, פרטים אחרים, כדי להגיע לשלמותך. לעולם לא תוכל להשלים לבדך את כפרת העם ולהביאו על תיקונו. מעצם מהותה, זו עבודה המוטלת על כולם כאחד. כי כל אחד הוא חצי. עצם השרשת תחושות אלו בלב התורמים (תחושת השוויון ותחושת ההדדקקות ההדדית) הובילה אותם אז, באותם ימים קדומים, כברת דרך חשובה במעלה התיקון האישי, תיקון העם, הבראתו וכפרתו. (הרב משה גרילק)

*

וכך כתב רבי שלמה אלקבץ זיע"א על מצות מחצית השקל: "שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, בל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו. כי אם כאילו כל אחד מהם חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה שלם. על כן כל אחד יביא מחצית".

*

אחד יחיד ומיוחד...

אחד הדברים המאפיינים את עם ישראל, אחד הערכים שעם ישראל מתמסר אליהם בכל לבו ונפשו – הוא ערך השלום והאחדות. התחושה שבקרב כולנו היא, שכולנו עם אחד, בנים לאותו אב אהוב, אחים יחדיו לצרה ולשמחה. בכל עת מצוא ובכל זמן, יהודים הם עם אחד – יחיד ומיוחד, שהאחדות שבו מחממת את הלב ומרגשת את הנשמה. אשרינו שזכינו להיות חלק מעם מאוחד, הנשמר מכל משמר למנוע מחלוקת או תגרה מיותרת. פרשת השבוע, הפותחת במצוות נתינת מחצית השקל, טומנת בחובה עוד אוצר יקר על מעלת האחדות, שכדאי שכולנו נכיר. הבה נראה את ר' וולף הגביר, אשר זוכה להערכה רבה והכל חרדים לכבודו, מגיע לבית המקדש לתת מחצית השקל. הוא שולף פנקס שיקים של 'חשבון מנהלים', מוציא מכיס חליפתו היוקרתית עט מזהב, ובבואו לרשום – הגזבר פוקד עליו: 'חצי שקל רבי וולף, אגורה אחת לא יותר, כמו כולם בדיוק!'... דקה אחריו, מגיע ר' חייקל העני. מורגל הוא להלך בצדי הדרכים, משתדל להשתמש מכל הוצאה שאינה חובה. בבואו לגזבר, הוא שומע את אותן מילים פשוטות ונחרצות: 'חצי שקל ר' חייקל, אגורה לא פחות!' – כי זה מה שביקש הקב"ה, שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעט, כולם שווים ובעלי ערך זהה בדיוק, אין שווים יותר ואין שווים פחות! כי התנאי הראשון לאחדות מושלמת – הוא ההבנה שכל יהודי שווה, משמעותי,

בעל ערך ייחודי. בוודאי שיש יהודים בכל הרמות הרוחניות והאישיות, אך לא ניתן לזלזל באף אחד מהם, כי קיומו של כל אחד הוא קריטי להשלמת התמונה המלאה. וכמו פאזל שהופך למושלם רק כשכל חלקיו במקומם, כך שלימות ההגנה השמימית על העם היהודי היא רק בהבנה שכל היהודים שווים בחשיבותם, לא ניתן לזלזל באף אחד מהם, ויש לברוח מכל מחלוקת ביניהם! (הרב קובלסקי)

*

אחדות – הדרך להגיע לתכלית התורה!

בעל ה"נתיבות שלום" זצ"ל מוסיף הסבר נוסף על משמעות המחצית: "יש חלק בתורה שהיחיד לבדו לא יכול להשיגו כי אם בכוח העולם של כל ישראל, ע"י התקשרות והתחברות עם כח הרבים.. וכך ה"נעם אלימלך" שיש עולם הנקרא "כל ישראל" ובעולם ההוא אין שום חטא ופשע, שכל מציאות החטא שייכת רק אצל הפרטים, אבל כללות ישראל היא קדש קדשים ותמיד קיימים בקדושתם... והמחצית באה להורות שהוא בעצמו אינו יכול כלום, ורק בכוח הרבים המקושרים יחד יכולים להגיע לתכלית התורה".

*

גם בחינוך הילדים: חשוב להחדיר בילד את הערך של אחדות עם הזולת. להסתכל סביבו ולראות אם מישהו זקוק לעזרה. להסתכל בעין טובה על הזולת גם כאשר הוא שונה ממנו וכמובן לדבר טוב על הזולת. נלמד אותם שכשאדם נותן מעצמו לאחרים, הוא בונה את אישיותו ומידותיו.

*

אחדות – הדרך לסיום הגלות!

לפני כשלוש מאות שנה חי בעיר וינה בירת אוסטריה רבי שמשון ורטהיימר, שהיה גאון בתורה והיה צדיק גדול, ומלך אוסטריה היה אוהב את רבי שמשון מאוד, ולכן היה מקורב מאוד למלכות, והמלך

מרוב אהבתו לרבי שמשון מינה את רבי שמשון לשר האוצר של ממשלת אוסטריה, ורבי שמשון ניצל את מעמדו כדי לעזור לאחי היהודים. באמצעותו של רבי שמשון למד הקיסר להכיר את עם ישראל, והתרשם ממעלתו הרוחנית וממעלותיו, באחד הימים פנה הקיסר אל רבי שמשון ושאל אותו, הרי אתם עם ישראל העם הנבחר, ויש לכם כל כך מעלות ויתרונות על כל העמים, אם כן מדוע אתם בגלות? אני דורש ממך שתגיד לי את הסיבה האמיתית, ודע לך שלא אסלח לך אם תעלים ממני את האמת, רבי שמשון נאלם דום, לבסוף נענה ואמר לקיסר, אדוני ירום הודו, על כל תכונות הנעלות של עמנו, יש סיבה אחת שהיא גורמת לכל צרותינו, "שנאת חினם", הקיסר נעץ ברבי שמשון מבט של אי אמון ואמר לא יתכן שבגלל דבר כל כך פשוט נענשתם בגלות כה ארוכה, אלא אמור לי את הסיבה האמיתית תוך שלושה ימים, ואם לא תענה לי תשובה כל יחסי אליך ואל עמך ישתנה מטובה לרעה, רבי שמשון נותר נבוך ומבולבל, ובלית ברירה עשה שאלת חלום, והודיעו לו מן השמים שהתשובה שענה היא האמיתית והנכונה, ושאלו לו מה לדאוג כי הקיסר מהרה יוכח שזו התשובה הנכונה. הקיסר יצא באותו יום למסע ציד ביער, ולאחר שעות ארוכות ציד איבד הקיסר את דרכו, והנה לצידו של הנהר נצצו אורות של כפר קטן, הסיר הקיסר את בגדיו הכבדים ושחה לעבר הכפר, ובשעת לילה מאוחרת התחיל הקיסר לנקוש על דלתי הכפר, אף אחד מתושבי הכפר לא רצה להכניס אל ביתו אדם שהוא בלתי מוכר וכולו רטוב, לבסוף יהודי אחד קיבל אותו במאור פנים, ומיד הושיט לו בגדים יבשים להחלפה, ונתן לו לאכול ולשתות, ולאחר מכן נתן לו מיטה לישון בה, והנה עם בוקר חזר הקיסר לארמונו וציוה להביא לפניו את אותו היהודי שעזר לו והיטיב עמו. כשהגיע היהודי לארמון הקיסר וראה את הקיסר, נבהל מאוד שכן לא ידע שאותו אורח זה שהכניסו אתמול בלילה הוא

הקיסר בעצמו, הרגיעו הקיסר והודה לו על כל מה שעשה עמו, לבסוף שאל הקיסר את אותו היהודי מה הוא רוצה והקיסר יביא לו? ענה לו אותו יהודי, כבוד הקיסר אינני זקוק לפרנסה ודי לי במה שיש לי, וברוך ה' יש לי בנים ובנות שהולכים בדרך הנכונה, אולם בקשה קטנה יש לי מהוד מלכותו, בכפר הסמוך לכפר שלי ישנו יהודי אחד שמגיע לכפר שלנו מידי שבוע ושבוע וקונה מהאיכרים כל מיני מציאות, הדבר הזה מפריע לי שכן מעולם לא דרכתי בכפר שלו ולא הלכתי למצוא מציאות בכפר שלו, אם כן מה לו לבוא לכפרי ולחפש אצל שכני, לפיכך אני מבקש מהמלך, שיתן לי צו האוסר על אותו יהודי לדרוך בכפר שאני מתגורר בו. כשסיים היהודי את דבריו השתררה דממה עמוקה בחדר, ופתאום התעשת הקיסר וקרא בכל גדול, "כמה חכם הרב ורטהיימר". הקיסר מיהר לקרוא לפניו את רבי שמשון, וכשבא לפניו הורה הקיסר לתת לאותו יהודי שהציל אותו מתנה הגונה, ופנה הקיסר לרבי שמשון ואמר לו שהוא צודק, וחבל על עם כזה אציל ונעלה שהוא סובל בגלל מידה כזאת.

*

וכך כתב אחד מגדולי ישראל: "ואם נחרבנו, ונחרב העולם עמנו, על ידי שנאת חנם, נשוב להיבנות, והעולם עמנו ייבנה, על ידי אהבת חנם".

*

כוחנו באחדותנו!

האב הזקן כינס את בניו ובנותיו לפני מותו. הם עמדו שם ביחד עשרה בנים וארבע בנות, מבוגרים וצעירים, חכמים ופחות חכמים, בעלי הון ותפרנים, גבוהים ונמוכים, יפים וכאלה שלא. כולם עמדו שם ליד מיטתו של הזקן שעמד לעצום את עיניו לנצח.
'אבא, אנחנו כולנו כאן!' אמר הבכור. 'כולם כאן?' שאל שוב הזקן שלא ראה את הקטן שבבנים שהסתתר מאחורי כסא גדול.

'גם אני כאן, אבא!' הכריז הצעיר ונדחף קדימה. 'תתכופף', ביקש הזקן בלחש, 'מתחת למיטה יש חבילה של מקלות, תביא אותם'. הצעיר התכופף ושלף מתחת למיטה, צרור מקלות קשור היטב ומהודק. 'תספור!' ציווה הזקן. 'ארבע עשרה', הכריז הצעיר, וכולם הבינו את המשמעות. 'תשבור!' אמר הזקן בקול צרוד. הם הביטו זה על זה, אולי לא שמעו טוב, אולי משהו השתבש אצל האבא האהוב שלהם רגעים לפני מותו. והזקן רק אמר שוב: 'תשבור בני, תשבור!' הוא ניסה בידין, הוא ניסה גם ברגליו, הוא דפק בכל כוחו, אבל הצרור נשאר שלם, המשימה נכשלה. 'תנסו גם אתם, כולכם', אמר הזקן בקול שנשמע בקושי, 'תשברו!'. הצרור עבר מאחד לשני, וכולם ניסו, הגדולים והקטנים, החזקים והחלשים, אבל הם לא הצליחו, המקלות נשארו שלמים, אפילו לא סדק. 'לא הצלחנו, אבא! אי אפשר לשבור, אולי נביא מסור?' הזקן חיך חיך רפה, 'לא צריך. רק תתירו את הקשרים ותפתחו את המקלות'. הם התירו ופתחו, ארבעה עשר מקלות התפזרו על הרצפה. 'שכל אחד ייקח מקל', אמר הזקן, והם לקחו. 'ועכשיו תשברו!' ... בחדר נשמע ק...א...א...נ...ץ.. מתמשך וכל המקלות נשברו בקלות, אפילו החלשים הצליחו. 'זהו זה' אמר הזקן, 'אתם כמו המקלות. כשאתם מאוחדים, כשאתם מחוברים וקשורים זה בזה, אף אחד לא יצליח לשבור אתכם, אפילו לא מסור. אבל אם תיפרדו, אם תתפזרו, אם תתרחקו, אם תתירו את הקשר, אף אחד לא יהיה מוגן. תזכרו את זה. זו כוחה של האחדות. היו שלום ילדיי'. הוא עצם את עיניו לנצח, והותיר את בניו מחוברים יותר מאי פעם.

שבת שלום!

העלון יוצא לאור
בסיוע תלמוד תורה
"נצח ישראל" בית שמש

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com